

Politidirektoratet

NCIS Norway

per e-post

Deres referanse:
201703218

Vår referanse:
201701785

Sted, dato
Oslo, 19.12.2017

HØRING – FORSLAG TIL LOV OM NASJONALT REGISTER OVER DRAP OG VOLD MED DØDELIG UTGANG – HØRINGSSVAR FRA KRIPOS

1. Innledning

Det vises til høringsbrev med vedlegg fra Justis- og beredskapsdepartementet av 11. juli d.å, med forslag om lov om etablering av nasjonalt register over drap og vold med dødelig utgang. Videre vises til e-post fra Politidirektoratet av 29. oktober s.å., med høringsfrist 1. desember s.å. Kripos har etter avtale med direktoratet fått utsatt frist.

Kripos er enig i at det bør skapes kontinuitet i kunnskapsutviklingen om drap i Norge, og at arbeidet bør være forskningsbasert, slik det legges opp til i NOU 2010: 3 *Drap i Norge i perioden 2004-2009*. Vi støtter derfor etablering av et register over drap og vold med dødelig utgang. Vi mener imidlertid at lovforslaget i sin nåværende form bør gjennomgås på nytt, blant annet mener vi at omfanget av opplysninger som foreslås registrert ikke er godt nok forankret i formålet med registeret.¹ Videre mener vi at etterforskningsmessige hensyn ikke er godt nok ivare tatt gjennom lovforslaget, med mindre registeret kun skal omfatte avgjorte saker.²

Kripos er enig i at et sektorovergripende register, som er nødvendig for forskningsbasert kunnskapsutvikling, bør plasseres utenfor politiet. Dersom det besluttes å plassere registeret utenfor justissektoren, er Folkehelseinstituttet (FHI) et aktuelt alternativ. Vi mener imidlertid at spørsmålet om plassering ikke er tilstrekkelig utredet.³ For øvrig har vi merknader til hvilke straffesaksopplysninger som kan registreres i registeret, samt til forslaget om delt behandlingsansvar.⁴

I våre merknader nedenfor henviser vi, i parentes, til korresponderende punkter i høringsnotatet.

¹ Ibid.

² Se punkt 6 og 12.

³ Se punkt 8.

⁴ Se punkt 12, 13, 14, 17 og 18.

Kripos

2. Dagens ordning – særlig om Kripas' nasjonale drapsoversikt (2.2 og 2.3)

I høringsnotatet fremgår følgende under punkt 2.2:

Det finnes i dag ingen kontinuerlig, helhetlig og organisert innsamling av opplysninger om drap og vold med dødelig utgang i Norge. Opplysningene er i hovedsak allerede registrert, men er fragmenterte, til dels lite tilgjengeliggjort og i liten grad systematisert eller strukturert.

Siden 1960-tallet har Kripas gitt ut rapporter om drap i Norge, og siden januar 1990 har vi ført en oversikt over drap i Norge. Deler av tallmaterialet trekkes ut og publiseres anonymisert og i tabellform på politiets nettsider i januar hvert år.⁵

Formålet med drapsoversikten er å belyse utviklingen over tid, og også gi grunnlag for forskning på området, særlig hva gjelder forebyggende arbeid. Oversikten benyttes også for å kvalitetssikre tallmateriale hos Politidirektoratet og Statistisk sentralbyrå. Data fra drapsoversikten er tilgjengelig for forskningsmiljøer etter godkjenning fra Politidirektoratet og Riksadvokaten, jf. for eksempel studiene av Solveig Vartnar om partnerdrap⁶ og av Vibeke Ottesen om barnedrap⁷. Informasjon fra drapsoversikten er også benyttet som underlagsmateriale til blant annet NOU 2010: 3 *Drap i Norge i perioden 2004-2009*. Oversikten brukes videre til å besvare forespørsler fra utenlandske politimyndigheter om f.eks. modus i drapssaker som er begått i Norge.

Drapsoversikten viser drap per gjerningsår, og det registreres opplysninger om drapshandlingen, offeret og gjerningspersonen. Oversikten baseres på tall hentet fra straffesaksregisteret (STRASAK), politiets straffesakssystem (BL), reaksjonsregisteret, personidentitet- og politiopplysningsregistret (SSP) og innberetning fra politidistriktene. Informasjon fra STRASAK vil kun gi noen få nøkkelopplysninger om saken. Informasjon om for eksempel motiv, modus, våpentype, relasjon mellom offer og gjerningsperson og gjerningspersonens historikk vil som hovedregel innhentes fra politidistriktet hvor drapet ble begått. En sak kan utvikle seg over tid, eksempelvis kan en etterforskning av kroppsskade ende med en dom på drap, eller en drapsetterforskning med frifinnelse. Drapsoversikten oppdateres derfor fortløpende.

Kripas vurderer kontinuerlig forbedringer av oversikten og kategoriene knyttet til hendelser, gjerningsperson og offer. Kripas har planlagt å utvide drapsoversikten til også å gjelde dødelig vold, begått fra og med januar 2016. Bakgrunnen er at det skal bli lettere å sammenligne statistikken med andre lands statistikker, samt lettere å avdekke utviklingstrekk og trender ved å ha flere saker i oversikten. Arbeidet med å velge ut hvilke lovbruddskategorier som skal inngå i oversikten pågår.

⁵ <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/tall-og-fakta/drapsoversikt/>

⁶ http://sifer.no/files/Partnerdrap_web.pdf

⁷ *An Evolutionary Psychological Analysis of Filicide in Norway*

<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/50525/PhD-Ottesen-DUO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3. Kunnskapsformidling (2.4.2)

Som fremholdt i høringsnotatet, i punkt 2.4.2, er risikoforståelse for dødelig vold og den alminnelige trygghetsfølelsen avhengig av relevant og korrekt informasjon. Kripos har årlig publisert tall over drapssakene i Norge, jf. over. Publikum har derfor allerede tilgang til korrekt informasjon om dette. Derimot har annen dødelig vold så langt ikke vært med i Kripos' oversikt, jf. ovenstående redegjørelse.

4. Politiets rolle i analyse og forebyggende arbeid (2.2)

I høringsnotatet, på side 5, uttales:

Mangelen på kontinuerlig, helhetlig og organisert innsamling av opplysninger om drap og vold med dødelig utgang vanskeliggjør planlegging og styring av samfunnets tjenester på overordnet nivå. For å gi tilbakemelding på trender og utvikling, samt forslag om forebyggende tiltak, er det avgjørende at det etableres en ordning som gjør det mulig å sammenstille og strukturere data fortløpende.

Kripos er enig i at det er viktig å tilrettelegge for forebyggende tiltak, og vi ønsker å understreke at *politiet* må være en sentral aktør i arbeidet med å formidle trender og utvikling, samt foreslå og iverksette forebyggende tiltak mot drap og dødelig vold. Politiets rolle i dette arbeidet er knapt omtalt i høringsnotatet. For eksempel påpekes det i høringsnotatet at ved å registrere partnervold systematisk, gjøre risikovurderinger og risikohåndteringer, vil man kunne styrke muligheten for å forebygge partnerdrap. Til det bemerkes at risikovurderingsverktøyet SARA benyttes av politiet i det forebyggende sporet i partnervoldssaker. Målet er å hindre at det oppstår ny vold. Verktøyet brukes i alle politidistrikter for å vurdere risiko for fremtidig vold og for hvor alvorlig volden kan bli. Dette er et typisk eksempel på et område hvor politiets oppgave både er å avdekke og forebygge ny vold, og hvor politiet allerede besitter informasjon og systemer som kan bidra til å forebygge slike lovbrudd.

5. Behov for nytt drapsregister? (2.4)

Det fremgår av høringsnotatet i punkt 2.1 at forslaget om å opprette et nasjonalt drapsregister kommer som følge av arbeidet med å undersøke drapssaker begått av personer *med kjent psykisk lidelse* i NOU 2010: 3 *Drap i Norge i perioden 2004-2009*. Utredningen tok utgangspunkt i saker hvor gjerningspersonene hadde en kjent psykisk lidelse og så på hvordan man kan unngå systemsvikt i slike saker. Departementet ga deretter FHI i oppdrag å utrede nærmere *hvordan* en permanent forskningsbasert ordning for gjennomgang av samtlige drapssaker i Norge vil kunne innrettes for å bidra til mer kunnskap om årsaker til drap og vold med dødelig utgang.

I rapporten fra FHI vises til at det er etablert drapsregister i flere andre land. Spesielt vises til registeret i Manchester over drap begått i Storbritannia av personer med psykisk lidelse. Departementet mener at «den tverrfaglige og sektorovergripende helhet i sakene bedre kan ivaretas dersom det etableres et register som inneholder opplysninger som er relevante for myndighetsorganers vurdering av om det foreligger systemsvikt – innenfor en sektor eller mellom flere sektorer.»⁸ Kripos er enig i at helheten bedre kan ivaretas ved å dele informasjon

⁸ Høringsnotatet side 7.

mellom sektorene. Vi savner imidlertid en mer kritisk vurdering av hvilke opplysninger som det ut fra formålet er «relevante» å registrere særlig sett hen til de personvernmessige sider av registreringen.

Hovedbegrunnelsen for et såpass omfattende inngrep i personvernet bør tydeligere knyttes til forebygging av alvorlig kriminalitet, jf. også EMK artikkel 8, noe som er vurdert i høringsnotatet punkt 4.2.2. Det kan være personvernmessig utfordrende at det norske registeret er foreslått å ha et langt bredere nedslagsfelt enn det britiske registeret, jf. rapporten fra FHI side 20, hvor det uttales: "Selv om informasjon knyttet til psykisk helse bør kartlegges der dette er relevant, slik det gjøres i Manchester-registeret, må det norske registeret ha et langt bredere fokus". Arbeidsgruppen foreslår deretter at informasjonen inndeles i flere underkategorier knyttet til henholdsvis utøver, offer og hendelse. Sett hen til hvor få drap som årlig begås i Norge, vil en så detaljert registrering i praksis kunne føre til at anonymiseringen blir illusorisk. Det bør etableres mekanismer som best mulig sikrer reell anonymisering ved offentliggjøring eller publisering av informasjon hentet fra registeret.

6. Hensynet til etterforskningen

Det fremstår noe uklart om lovforslaget innebærer at kun avgjorte saker skal omfattes av registeret, eller om informasjon om sakene skal legges inn fortløpende, jf. forslaget § 2, høringsnotatet punkt 4.7.3, samt vårt punkt 12 nedenfor om avgjorte saker. Lovforslaget kan tyde på at kun avgjorte saker skal med, mens øvrige deler av høringsnotatet forstås som at drapssakene bør registreres fortløpende.

Under forutsetning av at registeret skal få utlevert informasjon om straffesakene fortløpende, mener Kripos det, av hensyn til etterforskningen, må begrenses hvilke opplysninger som skal utleveres. Kripos mener dette hensynet er sentralt ved vurderingen av om, og eventuelt med hvilke begrensninger, et drapsregister skal opprettes. Særlig fordi det er så få drapssaker i Norge, kan sakene lett identifiseres selv om direkte identifiserende opplysninger fjernes.

Hensynet til etterforskningen må gå foran ønsket om å ha et oppdatert drapsregister for forskningsformål. Politiet og påtalemyndigheten er nærmest til å vurdere hvilke opplysninger som kan utleveres, og det er derfor nødvendig å begrense hvilke opplysninger som kan kreves utlevert. Et eksempel er dersom et forhold først henlegges som selvdrap, og det på et senere tidspunkt tilkommer opplysninger som gir grunnlag for å starte skjult etterforskning mot en bestemt person. Dersom drapsregisteret starter arbeidet med å hente inn opplysninger mens den skjulte etterforskningen pågår, vil det kunne skade etterforskningen.

Kripos mener derfor det i lovens § 4 bør inntas en klar begrensning, slik at enhver som er ansatt i eller utfører tjeneste eller arbeid for politiet eller påtalemyndigheten likevel ikke plikter å utlevere opplysninger til registeret dersom det ikke kan skje uten skade eller fare for etterforskningens øyemed eller for tredjeperson. I disse tilfellene må taushetsplikten i politiregisterloven § 23 gå foran.

7. Formål (4.3)

Formålet med drapsregisteret er beskrevet på flere måter i høringsnotatet og i lovforslaget.

I § 1 i lovforslaget står det:

Behandling av opplysninger i registeret har som formål å bidra til kunnskap om forekomst av og årsaker til drap og vold med dødelig utgang gjennom å legge til rette for statistikk, analyser og forskning.

Det primære formålet med registeret synes således å være etablering av grunnlagsmateriale som kan benyttes til statistikk, analyse og forskning.

Under punkt 4.3 heter det:

Videre bør formålet omfatte styring av offentlige tjenester med sikte på å kunne foreta gode, kunnskapsbaserte prioriteringer innen justis- og helsepolitikk, drive forebyggende arbeid og forskning.

Under vurderingen av unntakene i EMK artikkel 8 fremheves det at registeret skal bidra til forebygging av drap og dødelig vold og at dette faller inn under unntak i EMK artikkel 8 om å forebygge uorden og kriminalitet, jf. § 4.2.2. Kripos konstaterer at dette er kjerneområdet for politiets samfunnsoppdrag, og vi mener at formålet om å forebygge drap og vold med dødelig utgang bør uttales enda tydeligere i loven.

I høringsnotatet pkt. 4.2.2 påpekes følgende:

Departementet har gjennom lovforslaget søkt å begrense registerets negative virkninger mest mulig. Registeret skal ikke benyttes til etterforskning, og det skal ikke kunne fattes enkeltvedtak på bakgrunn av de registrerte opplysninger. Registeret skal kun være tilgjengelig for de formål loven bestemmer.

Departementet konkluderer med at registeret ikke kan brukes til etterforskning uten å begrunne standpunktet nærmere. Vi tillater oss å stille spørsmål ved denne konklusjonen. For det første kommer en stor andel av opplysningene fra politiet. For det andre er registerets formål å forebygge kriminalitet, og det å oppklare saker som gjelder dødelig vold kan klart virke forebyggende, både på individnivå og samfunnsnivå. Gjennom etterforskningen kan man avdekke hvem som er gjerningsperson, redusere trusselen for nye angrep ved f.eks. varetektsfengsling, fengselsstraff eller forvaring, samt avdekke hvem som er offer og utsatt for fremtidig fare.

Dersom bakgrunnen for at departementet trekker denne konklusjonen er at registeret vil inneholde taushetsbelagte opplysninger som ikke inngår i straffesaksdokumentene⁹, kan en mulig løsning være å differensiere tilgangen til registeret etter opplysningenes karakter.

⁹ Politiet må innhente taushetsbelagt informasjon fra andre aktører gjennom samtykke fra den det gjelder eller gjennom bestemmelsene i straffeprosessloven § 118. I Sverige har politiet enklere tilgang til taushetsbelagt informasjon til bruk i etterforskningen, jf. Rättegångsbalken kapittel 36 § 5.

8. Plassering av registeret

Hvor registeret bør ligge og hvem som bør ha ansvar for daglig drift og behandlingsansvar er lite behandlet i høringsnotatet, ut over denne formuleringen, i punkt 4.8.3:

Departementet mener at behandlingsansvaret for registeret bør deles mellom Folkehelseinstituttet og Kripos, slik at politiet i utgangspunktet er ansvarlig for opplysningene som legges inn av politiet, mens Folkehelseinstituttet er ansvarlig for helseopplysningene. Den nærmere fordelingen av behandlingsansvaret må fastsettes i en avtale mellom de to behandlingsansvarlige. Registeret vil være fysisk plassert hos Folkehelseinstituttet, som også skal forestå den daglige driften av registeret.

I rapporten fra FHI, på side 30, er plasseringen begrunnet slik:

Folkehelseinstituttet ble valgt fordi det er det forskningsmiljøet som har kompetanse både på selvmord, rus og registre, samt også på drap (Divisjon for rettsmedisin og rusmiddelforskning).

Fra 1. januar 2017 ble rettsmedisinske fag (rettstoksikologi, rettsgenetikk og rettspatologi/klinisk rettsmedisin) overført fra FHI til Oslo Universitetssykehus.¹⁰ FHI besitter således ikke dette kompetansemiljøet lenger. Dermed er en av de opprinnelige begrunnelsene for å legge registeret til FHI i realiteten bortfalt. Kripos stiller også spørsmål ved om selvdrapssakene og drapssakene har så mye til felles at kunnskap om selvdrap bør være et sentralt moment i vurderingen av plasseringen av registeret.

I Sverige gir Brottsförebyggande rådet (Brå) ut statistikk om dødelig vold.¹¹ Til forskjell fra FHI er dette et organ som arbeider med kriminalitetsforebygging generelt i samfunnet. Videre følger det av beskrivelsen av andre lands praksis i høringsnotatet, side 9-11, at det ikke er andre land som har et generelt drapsregister utenfor justissektoren som kan innhente opplysninger fra organer som er pålagt taushetsplikt.

Samfunnet generelt, herunder helsevesen og andre offentlige etater, skal bidra til å forebygge alvorlig kriminalitet, men det er en kjerneoppgave for politiet å forebygge, avverge og etterforske drap og dødelig vold. Dette gjelder uavhengig av om lovbruddene skyldes psykisk helse, sjalusi, hevner, vinning, frykt, ære, rus eller annet.

Før det besluttet å legge registeret utenfor justissektoren, bør ovennevnte momenter utredes bedre.

9. Hjemmel (4.1)

Dersom det opprettes et sektorovergripende drapsregister støtter Kripos vurderingen av at registeret må ha hjemmel i egen lov.

¹⁰ <https://www.fhi.no/nyheter/2016/rettsmedisin-overdras-til-oslo-universitetssykehus/>

¹¹ http://www.bra.se/download/18.5484e1ab15ad731149e3a819/1490966077117/Sammanfattning_D%C3%B6dligt_v%C3%A5ld_2016.pdf

10. Personvern hensyn og EMK artikkel 8 (4.2)

I høringsnotatet er det lagt til grunn at EMK artikkel 8 ikke verner døde personer, og at det derfor kun er gjerningspersonen man i utgangspunktet må ta hensyn til hva gjelder personvern. Tilsvarende gjelder etter personopplysningsloven. Kripos minner om at dersom også drapsforsøk skal omfattes av registeret, vil man måtte ivareta personvern hensyn også for fornærmede. Enn videre vises det til at opplysninger om døde personer som behandles med hjemmel i politiregisterloven er underlagt samme vern som opplysninger om levende personer. I forarbeidene¹² uttaler departementet om dette:

Departementet er derimot enig i at også opplysninger om døde personer omfattes av personopplysningsbegrepet i politiregisterloven. Opplysninger om døde personer omfattes ikke av personopplysningsloven og heller ikke av rammebeslutningen om personvern i tredje søyle, mens helseregisterloven gir døde personer den samme beskyttelse som levende. Opplysningene politiet sitter inne med vil som regel være så sensitive at ens død ikke bør ha noen betydning for beskyttelsen. Hensynet til den registrertes ettermæle og de etterlatte trekker i samme retning. Det samme gjelder for øvrig også i de tilfellene der behandlingen fullt ut skjer etter at vedkommende har avgått ved døden.

Videre bemerkes det at høringsnotatet i liten grad setter høringsinstansene i stand til å foreta en helhetlig vurdering av forslaget, da spørsmål knyttet til behandling av opplysninger i registeret er utsatt til en eventuell senere behandling av forskrift til lovforslaget. Dette gjør det vanskelig å overskue hvilke konsekvenser forslaget vil ha, især de personvernmessige. Det er også krevende å foreta en reell vurdering av om registreringen og behandlingen av personopplysninger er egnet til å nå formålet med opprettelsen av registeret, og om behandlingen står i et rimelig forhold til det formålet som skal oppnås. Det er derfor utfordrende å vurdere om inngrepet oppfyller vilkårene i EMK artikkel 8 nr. 2.

Kripos er enig med departementet i at samtykke ikke kan være behandlingsgrunnlag for de aktuelle opplysningene.

11. Utlevering til forskning (4.3)

I høringsnotatet påpekes følgende:

Når det gjelder utlevering av data til forskning, må det understrekes at slik utlevering krever selvstendig behandlingsgrunnlag, og at det i dette høringsnotatet ikke er foreslått noen endringer av dette. Helseforskningsloven definerer området for medisinsk og helsefaglig forskning som kan få godkjenning fra den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK), og for annen forskning er det konsesjon fra Datatilsynet som gjelder.

Her omhandles forskning som tillates etter helseforskningsloven og etter konsesjon fra Datatilsynet. Forskning innen justissektoren, for eksempel ved Politihøgskolen, er ikke nevnt i høringsnotatet. Kripos mener det også må tydeliggjøres at det fortsatt er Riksadvokaten som avgjør om det skal gis innsyn i straffesaksdokumenter, og at Politidirektoratet avgjør spørsmål om innsyn i politiets register til forskningsformål.

¹² Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) punkt 7.2.1.4.

Det er videre grunn til å minne om at konsesjonsinstituttet i stor grad bortfaller ved implementeringen av personvernforordningen¹³ (GDPR) i ny personopplysningslov i mai 2018.

12. Avgjorte saker - stedlig virkeområde (4.4.1)

Etter lovforslaget § 2 er det angitt at saken må være "begått og avgjort i Norge". I Kripas' drapsoversikt registreres imidlertid alle drap som er *begått* i Norge, herunder de som er irtetteført utenlands. Ut fra lovforslaget kan det virke som at saken må være begått i Norge *og pådømt i Norge* for at den skal omfattes av oversikten. Kripas mener at alle drap som er begått i Norge bør omfattes av et drapsregister, uavhengig av om pådømmelse skjer i Norge eller i utlandet.

Videre mener Kripas at det kan være uheldig om en sak må være *begått i Norge* for å omfattes av drapsregisteret da internasjonaliseringen i samfunnet tilsier at gjerningssted kan bero på en tilfeldighet, men også være et bevisst valg. Vurderingen av om en sak skal omfattes av registeret, må bero på om forøver og offer har en naturlig tilknytning til Norge. F.eks. har vi nyere tid erfart at norske borgere med en relasjon til Pakistan er blitt domfelt for medvirkning til æresdrap (bestillingsdrap) mens offeret midlertidig befant seg i Pakistan. Et eventuelt fremtidig drapsregister må ta høyde for økt reiseaktivitet på kryss av landegrenser uten at nødvendigvis alle saker som involverer norske borgere skal inngå. Hvilke saker som skal inngå må bero på tilknytning til Norge, motiv, osv.

Det må videre avklares hva som i lovforslaget menes med "avgjort". Lovens ordlyd kan tyde på at saken må være endelig pådømt eller henlagt før aktuell informasjon kan registreres i drapsregisteret. I så fall vil de uoppklarte sakene ikke omfattes av drapsregisteret. Heller ikke saker som er under etterforskning eller irtetteføring med en mistenkt, siktet eller tiltalt vil omfattes. Det vil i praksis bety at det vil ta lang tid før drapsregisteret kan gi et riktig inntrykk av situasjonen, og at drapsregisteret aldri vil inneholde en komplett liste over drap begått i Norge. Det står i motstrid til ønsket fremhevet under punkt 4.7.3, om at opplysningene som legges inn i registeret "bør samles inn før det har gått for lang tid etter at et drap har funnet sted".

Som illustrasjon kan det vises til at ingen av drapene som ble begått i 2017 er endelig avgjort per 14. november 2017, ifølge Kripas' drapsoversikt. For drapene som ble begått i 2016 er 11 av 27 saker endelig avgjort, og for 2015 er 16 av 22 saker endelig avgjort.

Dersom man venter til saken er endelig avgjort, vil ordningen sjeldnere komme i konflikt med hensynet til etterforskningen, men tallene vil gi et skjevt bilde av antall drap begått i Norge.

¹³ Regulation (EU) 2016/679.

13. Saklig virkeområde (4.4.3)

Kripos støtter forslaget om at registeret bør inneholde mer enn bare drapssakene.

Når det gjelder *forsettlige drap* foreslår Kripos at følgende saker tas med i tillegg til drap etter § 274:

- terrorhandling med dødsfølge straffeloven § 131
- grov terrorhandling med dødsfølge § 132
- drap på internasjonalt beskyttet person § 144

Krigsforbrytelser mot person ved drap (§ 103), folkemord (§ 101) og forbrytelse mot menneskeheten ved drap (§ 102) bør også i teorien omfattes, men vil trolig ikke ha praktisk betydning, så lenge kravet er at lovbruddet er begått i Norge.

Medvirkning til selvdrap § 277 og medlidenhetsdrap etter straffeloven § 278 vil også være forsettlige drap. Kripos mener at disse drapene bør holdes utenfor drapsoversikten, idet sakene må anses som en helt spesiell type drapssaker hvor både gjerningsperson, offer og hendelse trolig vil ha lite til felles med annen dødelig vold.

Når det gjelder *forsettlig vold med dødsfølge* foreslår Kripos at det i tillegg til de foreslåtte lovbudene i notatet (grov kroppsskade med dødsfølge § 274 og grov kroppskrenkelse med dødsfølge § 272, grov voldtekt med dødsfølge § 193, og kapittel 27 med dødsfølge (eks. ran § 328)) tas med følgende lovbud:

- grov mishandling i nære relasjoner med dødsfølge § 283
- grov voldtekt av barn under 14 år med dødsfølge § 301
- grov seksuell omgang med barn 14-16 år med dødsfølge § 303
- grov tortur med tap av menneskeliv § 175

Etter vår vurdering er det særlig viktig å inkludere straffeloven § 283. For eksempel kan den benyttes dersom spedbarn, barn eller voksne dør etter mishandling over tid og utøver er i nær relasjon til offeret.

Departementet foreslår å ta med grov frihetsberøvelse med dødsfølge § 255, hensettelse i hjelpeløs tilstand med dødsfølge § 288, samt framkalling av fare for allmennheten med dødsfølge § 355 (for eksempel brann med dødsfølge). Kripos er ikke enig i denne vurderingen da slike saker ikke naturlig faller inn under betegnelsen dødelig *vold*. Vår vurdering er at sakene har mindre til felles med for eksempel drap og legemsbeskadigelse med dødsfølge. På den andre siden vil også drap kunne begås med brann som drapsmetode eller frihetsberøvelse som drapsmetode, så de praktiske handlingene trenger ikke å være så ulike. Motivene er derimot aldri å drepe eller bevisst å skade en annen person. Kripos mener derfor at en ikke bør inkludere disse sakene i et register over drap og dødelig vold.

I høringsnotatet er saker som gjelder straffeloven kapittel 24 foreslått inntatt i registeret. Så vidt Kripos kan se er det kun grov frihetsberøvelse med dødsfølge etter § 255 som kan være aktuell etter dette kapitlet, og denne bestemmelsen er allerede inntatt i tabellen i høringsnotatet.

13.1. Forsøk og voldshandlinger uten dødsfølge

Kripos mener at drapsforsøkssaker ikke bør omfattes i et register som gjelder drap og dødelig vold. I et forebyggende perspektiv kan det være viktig å ha oversikt over drapsforsøk, herunder fellestrekk i slike saker. Det vil også være flere forventede likheter mellom gjerningspersoner og hendelser som gjelder drap og drapsforsøk enn mellom drap og for eksempel hensettelse i hjelpeløs tilstand.

På den andre siden er vår erfaring at drapsforsøkssaker er svært ulike, hvor noen har mye til felles, mens andre har svært lite til felles med drapssakene. Det avgjørende bør være at det ikke foreligger dødsfølge i disse sakene, og at de derfor ikke hører med i et register over drap og dødelig vold.

I høringsnotatet bes det om høringsinstansenes syn på om, og eventuelt i hvilken grad, voldshandlinger som ikke har noen dødsfølge også bør registreres. Etter Kripos' syn vil registrering av slike handlinger innebære en betydelig utvidelse av registeret. Det vil kunne bli vanskelig å trekke grensen for hvilke voldshandlinger som skal kvalifisere for registrering, og registeret vil kunne få en helt annen karakter enn å være et register over de mest alvorlige kroppskrenkelsene. De negative personvernkonsekvensene vil i tillegg kunne bli betydelig større ved en slik utvidelse.

13.2. Uaktsomme drap

Kripos er enig med departementet i at uaktsomme drap bør holdes utenfor drapsregisteret. Dette er typisk handlinger med mer ulykkespreg, og dermed har de mindre til felles med drapssaker og dødelig vold, både hva gjelder hendelsen, offer og gjerningsperson.

14. Hvilke opplysninger som kan behandles i registeret (4.5)

I høringsnotatet fremgår følgende:

Departementet går inn for at registeret skal bestå av et basisregister for drap og vold med dødelig utgang med utgangspunkt i STRASAK, Dødsårsaksregisteret og Folkeregisteret. Basisregisteret bør inneholde opplysninger om gjerningspersonen, fornærmede/offeret og gjerningen, personopplysninger fra Folkeregisteret, opplysninger om diagnosekoder, diagnosegrunnlag, obduksjonsrapporter og opplysninger fra Dødsårsaksregisteret.

På side 20-21 er det listet opp en rekke eksempler på opplysninger man ser for seg at registeret kan inneholde. De fleste kategoriene av informasjon som er beskrevet finnes i Kripos' nasjonale drapsoversikt. Opplysninger om helseforhold og tidligere kontakt med offentlig hjelpeapparat er derimot kategorier av informasjon som ikke registreres i drapsoversikten.

Når man leser § 3 i lys av formålsparagrafen, er det vanskelig å forutsi hvilke opplysninger om gjerningspersoner og fornærmede, samt andre opplysninger som har tilknytning til lovbruddet, som skal kunne behandles i registeret. Blant annet kan begrepene "årsaker til" i § 1 og "andre opplysninger som har tilknytning til lovbruddet" i § 3 favne svært vidt. Etter Kripos' syn bør loven sette klarere rammer for hvilke opplysninger som kan behandles i registeret. For ordens skyld bemerker Kripos at opplysninger om rusbruk som er foreslått knyttet til hendelsen, heller bør knyttes til henholdsvis utøver og fornærmet.

15. Plikt til innsending av opplysninger (4.7.2)

Kripos er i utgangspunktet positiv til at personer og organer kan fritas fra taushetsplikt i arbeidet med å forebygge drap og dødelig vold, men det kan synes som at lovforslaget er i overkant vidtrekkende.

Dersom departementet beslutter å gå videre med lovforslaget, bør det vurderes å gjøre konkrete unntak fra plikten til å utlevere opplysninger til registeret, som omtalt ovenfor under punktet om «hensynet til etterforskningen». Taushetsplikten i politiregisterloven § 23 bør gå foran i slike tilfeller. Det kan videre være grunn til å beskytte advokaters, særlig forsvarers, taushetsplikt særskilt.

16. Behandlingsansvar (4.8.3)

Kripos ser utfordringer med et delt behandlingsansvar. Selv om det, juridisk sett, er en adgang til delt behandlingsansvar, byr en slik løsning i praksis på flere utfordringer med hensyn til ansvarsfordeling. I høringsnotatet legges det til grunn at ansvarsforholdet kan reguleres nærmere i avtale mellom partene, uten at det er gitt nærmere føringer. Kripos er skeptisk til en slik løsning, blant annet fordi det vil være utfordrende å sikre at behandlingen av opplysninger er i tråd med regelverket hos en annen aktør, herunder de omfattende krav til informasjonssikkerhet og internkontroll.

Kripos vil imidlertid være behandlingsansvarlig for sine opplysninger frem til tidspunktet disse er utlevert til registeret.

17. Klageordning (4.8.4)

Spørsmålet om klageordning er kort kommentert i notatet under punkt 4.8.4, hvor det fremgår at det skal forskriftsfestes hvem som skal være klageinstans, samt at det må fremgå av avtalen om delt behandlingsansvar hvilken behandlingsansvarlig som avgjør begjæringer om innsyn, retting og sletting.

Det legges til grunn at Kripos bør behandle spørsmål om innsyn, retting og sletting av opplysninger som er avgitt fra politiet, da vi er nærmest til å vurdere disse spørsmålene. Det kan likevel oppstå utfordringer i de tilfeller tilsvarende opplysninger er innhentet fra en annen aktør. Etter vår vurdering må spørsmålet om klageinstans knyttet til opplysninger fra politiet følge bestemmelsen om dette i politiregisterforskriften § 18-4.

18. Tilsyn (4.8.5)

Kripos støtter departementets vurdering av spørsmålet om tilsynsmyndighet, slik at Datatilsynet vil ha tilsynskompetanse med behandlingen av opplysninger i registeret.

19. Informasjonssikkerhet mv. (4.9)

Kripos foreslår at alle som gis tilgang til registeret må fremlegge uttømmende og utvidet politiattest.

20.Økonomiske og administrative konsekvenser

Dersom dagens drapsoversikt skal utvides i samsvar med det som er foreslått i høringsnotatet, så vil dette utløse et ressursbehov ved Kripos som bes ihensyntatt. Ressursuttaket vil påvirkes av lovverkets endelige utforming, blant annet hvor detaljerte opplysninger som skal innhentes, eventuelt krav om fortløpende registrering, saklig og stedlig virkeområde mv.

Med hilsen

Vigleik Antun

ass. sjef Kripos

Saksbehandlere:

Tone Aase

politiadvokat

Telefon: 23 20 89 41

Mari Hersoug Nedberg

seniorrådgiver

Telefon: 23 20 80 28

Gjenpart:

1) Riksadvokaten

2) Det nasjonale statsadvokatembetet